

ným případem je Japonsko, které svým vývojem nezapadá do schématu Východu. Skutečně lze považovat takové odlišnosti ve vývoji považovat za přechodné odchylky z univerzálních pravidel historie, které nakonec povedou ke konvergenci?

Asi nepřekvapí, že nejproblematičtější je část knihy věnována budoucnosti. Morris odhaduje, že na základě jím popsaných trendů dojde kolem roku 2050 k vyrovnání rozdílů mezi Čínou a Západem, současně je ale nucen konstatovat, že dnešní tempo vědeckého a technologického rozvoje je tak dynamické, že přestane platit jak rozdělení na Východ a Západ, tak i vliv geografie na jejich relativní postavení. Zdá se, že paradigma definované pro celý průběh lidských dějin v současnosti a blízké budoucnosti je nedostatečné – nabízí se přitom otázka, zda autor ve svém důrazu na fyzické okolnosti a technologie nepomíjí příliš lidský faktor, tedy jaké instituce společnosti vytvářejí pro zvládnání svých problémů a jak je dokáží přizpůsobovat měnícím se podmínkám. Sám přiznává, že klíč k budoucnosti vězí v tom, jak na současné výzvy, mezi něž Morris řadí zejména klimatické změny, jadernou válku a vyčerpání zdrojů, budou reagovat politické systémy jednotlivých akterů. Zde si už nicméně s dichotomií Západ a Východ nevystačíme, protože realita je mnohem komplikovanější. S autorem lze souhlasit, že „dějiny lidstva se přibližují k největší diskontinuitě“ (s. 592), ovšem zda-li přitom uplatníme Morrisem popsané lekce z dějin, zůstává i nadále nevyjasněné.

Libor Ott

Vincent Pouliot, **International Security in Practice. The Politics of NATO – Russia diplomacy**. New York: Cambridge University Press, 2010. 282 s. ISBN 978-0521122030

Vincent Pouliot přichází ve své práci s přístupem zdůrazňujícím, že tradiční diskurs o mezinárodních vztazích a diplomacii se odehrává do značné míry v teoretické rovině, a neodráží tak praxi. Právě praxe je pro autora dimenzí, o kterou chce toto téma obohatit. Pouliot se obrací pro inspiraci k disciplínám mimo mezinárodní vztahy a politologii, především k sociologii Pierra Bourdieua. Sociologovu „teorii jednání“ Pouliot aplikuje na mezinárodní diplomacii a dochází k tomu, že diplomaté a jejich jednání se dají charakterizovat s pomocí dvou os: na jedné jsou jejich dispozice, tedy zkušenost, na druhé jsou jejich pozice v otázce mezinárodní bezpečnosti. Pokud dochází k neshodě, tedy pokud se osy neprotínají, pak je více než pravděpodobné, že upřednostnění mírového řešení případného konfliktu pro dané aktéry vstupuje do pozadí. Pro demonstraci svého přístupu si Pouliot vybral otázku vztahu NATO a Ruska. Tam podle autora dochází k oné neshodě předpokladů obou stran, kterou Pouliot podle Bourdieua nazývá „hystereze“. Na jedné straně se NATO vidí v nadřazené pozici vůči Rusku, s čímž Rusko nesouhlasí, protože se vnímá jako mnohem důležitější aktér mezinárodních vztahů, než je Aliance ochotná připustit. Mírové řešení sporů je tak pro tyto dva hráče sice normální, nikoliv však samozřejmé. To ale neznamená, jak píše autor, že by se obě strany skutečně uchýlily k jinému než mírovému řešení spo-

rů; pro ilustraci uvádí, že ani ukrajinská Oranžová revoluce, ani rusko-gruzínská válka ani vyhlášení nezávislosti Kosova, ač představovaly významné krize ve vzájemných vztazích, nevedly k takovému vyostření. V zásadě Pouliot hodnotí dosavadní teoretický rámec jako nedostatečný pro vysvětlení vztahů NATO a Ruska. Autor přichází s neortodoxním tvrzením: diplomacie není ovlivněna jen tím, jak se oba aktéři vnímají, ale funguje to i přesně naopak, vnímání je ovlivněno praktickou politikou. Veškerý důraz je tak kladen na praxi, jak píše autor: „to, co děláme, utváří to, kdo jsme“.

Jelikož se Vincet Pouliot rozhodl zkoumat známé téma z naprosto nového, dá se říct, opačného úhlu pohledu, musel navrhnout vlastní koncepci a metodologii, podle které by mohl postupovat. Bezmála polovina knihy je tak věnována teorii a rozpracování metodologického přístupu. V teoretické části Pouliot rozvíjí již zmiňovanou teorii Pierra Bourdieau a přizpůsobuje ji otázce mezinárodní diplomacie a mírového řešení sporů. V následující kapitole pak autor složitě vypracovává metodologii, která by vyhovovala jeho požadavkům, tedy zaměřovala se na praktickou stránku diplomacie. Přichází s termínem *logic of practicality*, tedy něco jako logika praktičnosti. Tu se potom snaží vysledovat v činnosti Rady NATO-Rusko (NRC). Praktickou část knihy založil autor na rozhovorech s 69 úředníky NRC. V této části se autor zaměřuje jen na samotná interview a záměrně opouští svou vlastní teoretickou koncepci, aby se k ní vrátil v kapitolách následujících. Kromě interview se Pouliot věnuje ještě „praktické analýze“, jinými slovy zkoumá, co se vlastně v NRC v daném období, roce 2006, odehrávalo. Z analýzy praktické stránky politiky dochází Pouliot k názoru, že se do značné míry odehrává v duchu symbolického zápasu o moc, pramenícího z již zmiňovaného rozporu mezi oběma partnery. V následujících kapitolách se autor v historickém diskursu snaží vysledovat kořeny současné situace ve vztazích NATO-Rusko. Podle toho, jak se vyvíjel rozpor mezi dispozicemi a stanovisky obou stran, se střídaly fáze zlepšení a zhoršení vzájemných vztahů. Hlavní Pouliotovou tezí je, že pro pochopení mezinárodních vztahů bychom neměli sahat ke konceptům kolektivní identity, ale naopak k praxi, jelikož praktická stránka politiky se podílí na utváření kolektivní identity, a ne naopak.

V samém závěru si autor klade příznačnou otázku. „Co dělat?“ Podle Pouliota by ke změně mělo dojít především na straně Severoatlantické aliance, která svou politikou způsobila onen rozkol mezi „dispozicemi a pozicemi“, o němž celá kniha pojednává. Konkrétně NATO pochybilo, když při příležitostech naznačovalo ochotu jednat s Ruskem jako „rovný s rovným“, ale když došlo na praktickou stránku této politiky, nebyla se Aliance schopna adekvátně těmto politickým slibům přizpůsobit. Vzniklou situaci by podle autora NATO mělo řešit tím, že nabídne Rusku členství v NATO, což s sebou ponese řadu rizik, ale je jediným možným řešením zmiňované „hystereze“.

Tereza Vorlová